

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Операційний менеджмент»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Логістика

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
31.08.2021 № 1

Розробники: голова циклової комісії економіки та управління, старший викладач, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, Юденко Є.В.
2. Професор кафедри логістики Національного авіаційного університету, доктор економічних наук, професор, експерт Українського логістичного альянсу (УЛА) Смерічевська С.В.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма обов'язкової навчальної дисципліни складена відповідно до освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Логістика».

Операційний менеджмент – це усі види діяльності, що пов'язані із перетворенням (трансформацією) матеріалів, інформації, покупців.

Навчальна дисципліна «Операційний менеджмент» - це одна із нормативних професійно-орієнтованих дисциплін підготовки бакалаврів за освітньо-професійною програмою «Логістика».

Об'єкт і предмет дисципліни: Об'єктом є складна сукупність, що охоплює операційну систему як ціле, операційні підрозділи, операційні (виробничі) процеси та здійснення окремих операцій, предметом є закономірності планування, створення та ефективного використання операційної системи організації.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна вивчається на основі базової загальнооекономічної та правової підготовки студентів, міждисциплінарні зв'язки: ґрунтується на знаннях, отриманих під час вивчення таких навчальних дисциплін, «Основи менеджменту», «Історія економіки та економічної думки», «Основи логістики та управління ланцюгами поставок», «Логістична інфраструктура»; забезпечує базу для засвоєння матеріалу з навчальних дисциплін «Економіка логістики», «Менеджмент на транспорті», «Інноваційний менеджмент», «Інвестиційний менеджмент», «Стегінний менеджмент», «Управління матеріальним постачанням», «Управління логістичними проектами».

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Операційний менеджмент як різновид функціонального менеджменту
2. Операційна стратегія підприємства
3. Операційна система організації.
4. Операційна діяльність підприємства.
5. Організація операційних процесів.
6. Управління процесом проектування операційної системи
7. Управління поточним функціонуванням операційної системи
8. Управління проектами
9. Управління якістю продукції підприємства
10. Управління продуктивністю операційної діяльності

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Операційний менеджмент» формування у здобувачів вищої освіти компетентності щодо базових принципів, основних категорій, сучасних концепцій, теоретичних положень і практичних методів управління основною діяльністю підприємств та умінь розроблення операційної стратегії, створення та використання

галузевих операційних підсистем як основи забезпечення досягнення місії організації.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Операційний менеджмент»:

1. Усвідомлення того, що операційна система є однією з найважливіших складових будь-якої організації, а спеціалісту в галузі управління потрібні ґрунтовні знання основ та категорійного апарату операційного менеджменту;

2. Засвоєння принципів та методів раціонального організовування, планування і контролювання за функціонуванням операційних систем різних видів;

3. Набуття вмінь щодо розроблення операційної стратегії підприємства;

4. Набуття вмінь щодо обґрунтування рішення стосовно створення операційної системи, підтримки належного режиму її поточного функціонування;

5. Забезпечення якості результатів операційної діяльності організації;

6. Отримання знань щодо особливостей операційного менеджменту на підприємствах різних галузей.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми здобувачів вищої освіти повинні:

знати:

1. Основні поняття, визначення та терміни, які використовуються в процесі розробки операційної системи організацій різних напрямків економічної діяльності;

2. Сфери, об'єкти, призначення та склад елементів операційної системи та операційної інфраструктури підприємства;

3. Закони, принципи та методи ефективного управління у системі операційного менеджменту;

4. Гарантії своєчасності випуску продукції (надання послуги);

вміти:

1. Ставити цілі і завдання удосконалювання операційної системи у різних сферах діяльності організацій;

2. Розробляти операційну стратегію організації;

3. Обґрунтовувати рішення щодо підтримки належного режиму поточного функціонування операційної системи;

4. Організовувати випуск конкурентоспроможної продукції (послуги);

5. Гнучко регулювати обсяги виробництва продукції;

6. Гнучко регулювати обсяги виробництва продукції.

1.4. Форма підсумкового контролю (екзамен)

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 години / 3,5 кредитів ECTS.

1.5. Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-5	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
	ЗК-8	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
	ЗК-12	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні компетентності (СК)	СК-2	Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища
	СК-3	Здатність визначати перспективи розвитку організації
	СК-5	Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту
	СК-7	Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту
	СК-8	Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.
	СК-11	Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління
	СК-12	Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Тема № 1. Операційний менеджмент як різновид функціонального менеджменту.

Виробництво як процес перетворення ресурсів організації у вихідну продукцію. Об'єктивні закономірності управління виробництвом (операційною діяльністю). Сутність операційної функції. Галузеві особливості операційної функції. Категорія «операційна діяльність» та «виробнича діяльність», їх взаємозв'язок та розбіжність. Виробничий та операційний менеджмент: спільні та відмінні характеристики. Сутність і місце операційного менеджменту в системі менеджменту організації. Взаємозв'язок операційного менеджменту з іншими функціональними видами менеджменту. Історичний розвиток операційного менеджменту: промислова революція, розвиток теорії менеджменту, розвиток науки менеджменту і систем. Взаємозв'язок між категоріями «операційна функція», «операційний менеджер», «операційна система», «операційний процес», «операція». Особливості операційного менеджменту: цілі та основні завдання. Структура процесу реалізації операційного менеджменту. Функціональна характеристика з операційного

менеджменту.

Тема № 2. Операційна стратегія підприємства.

Коло стратегічних питань, що вирішується у операційному менеджменті. Сутність та етапи розробки операційної стратегії. Виражена компетентність підприємства. Формування стратегії виробництва товару. Вплив життєвого циклу на операційну стратегію. Розробка стратегії процесу. Типи процесів: сфокусований на процесі, сфокусований на продукті та процес, який повторюється. Порівняння стратегій процесів. Особливості сфери послуг, які впливають на операційну стратегію. Застосування «дерева рішень» у проектуванні продукту або процесу.

Тема № 3. Операційна система організації.

Сутність системного підходу до операційного менеджменту. Операційна система як об'єкт управління. Особливості та властивості операційної системи. Елементи операційної системи: підсистема забезпечення, трансформуюча підсистема та підсистема планування і контролю. «Входи» та «виходи» операційної системи. Класифікаційні підходи до операційних систем. Специфічні риси одиничної операційної системи. Особливості операційної системи серійного типу. Характеристика операційної системи масового виробництва. Операційна система з безперервним процесом як різновид операційної системи масового виробництва.

Тема № 4. Операційна діяльність підприємства.

Поняття операційної діяльності підприємства. Склад основних ресурсів як вхідних факторів операційної діяльності. Виробнича потужність підприємства. Моделі виробництва і сервісу.

Тема № 5. Організація операційних процесів.

Принципи організації та складність операційних процесів. Типи операційних процесів, їх ознаки. Організація операційного процесу у просторі: технологічний та предметний напрями спеціалізації. Поняття, структура та тривалість операційного циклу підприємства. Визначення тривалості операційного циклу підприємства. Особливості управління за фазами операційного циклу підприємства.

Тема № 6. Управління процесом проектування операційної системи.

Проектування операційної системи: сутність, цілі та етапи. Склад критеріїв та факторів проектування операційної системи. Соціотехнічний підхід

до розробки операцій. Відмінності між проектуванням продукту та послуги. Розгортання функції якості як можливість залучення споживача до операційного процесу. Сучасний рівень розвитку виробничих та невиробничих операційних систем. Необхідність рішень з просторової організації діяльності. Проектування виробничих потужностей: аргументи на користь створення великих централізованих та невеликих децентралізованих підприємств. Проектування та місце розташування підприємства: фактори мікро- і макросередовища. Розміщення обладнання та робочих місць для виробництва: поопераційне функціональне, потокове лінійне та фіксоване позиційне планування. Проектування робіт і нормування праці.

Тема № 7. Управління поточним функціонуванням операційної системи.

Довгострокове, середньострокове та короткострокове планування операцій, сукупне планування. Базові стратегії планування. Управління матеріально-технічним забезпеченням. Функції, завдання і основні вимоги до оперативного управління виробництвом. Зміст та фази оперативного управління. Види систем оперативного управління виробництвом. Організація диспетчеризації операційної діяльності. Контролювання операційного процесу: значення й технологія. Контролювання якості сировини, матеріалів, товарів та послуг. Контролювання запасів. Роль, завдання та принципи управління матеріальними ресурсами та запасами. Управлінські рішення у сфері управління запасами та пов'язаними з ними витратами. Особливості управління запасами залежного та незалежного попиту. Виштовхувальні та витягувальні системи. Робоче середовище та умови праці, режим роботи. Розподіл та кооперація праці. Мотивування роботи. Основи нормування праці. Методи нормування праці та часу. Хронометраж.

Тема № 8. Управління проектами.

Сутність проектного підходу до управління організацією. Значення та основні завдання в процесі управління проектами. Планування проектів. Поопераційний перелік робіт. Створення робочих графіків за допомогою діаграм Г. Гантта. Розклад проектів. Контроль проектів. Методи сітьового планування: переваги та недоліки. Техніка управління проектами методом оцінювання та розгляду програми (PERT) та методом критичного шляху (CPM).

Тема № 9. Управління якістю продукції підприємства.

Поняття, значення та фактори забезпечення якості товарів та послуг. Показники якості та методи їх оцінювання. Основні підходи щодо менеджменту якості. Планування якості. Організаційне забезпечення якості. Інструменти контролю якості. Аналіз існуючих програм забезпечення якості:

підхід У.Е. Демінга, Д. Джурана, П. Кросбі, К. Ісікави. Підхід з позицій загального менеджменту якості. Розвиток програми забезпечення якості. Зарубіжний досвід управління якістю продукції.

Тема № 10. Управління продуктивністю операційної діяльності.

Показники результативності функціонування виробничих та невиробничих операційних систем. Продуктивність операційної діяльності як міра результативності операційного менеджменту. Комплексний підхід до питань продуктивності. Моделювання процесу управління продуктивністю операційної системи. Фактори, що впливають на динаміку продуктивності. Шляхи підвищення її продуктивності.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Козирєва О. В. Стратегічний менеджмент. Навчальний посібник / Козирєва О.В., Світлична К.С., Шуть О.Ю. – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 238с.
2. Козирєва О.В., Озаровська А.В. Публічне адміністрування. навч. посіб. для здобувачів вищої освіти спеціальності «Публічне адміністрування» освітньо-професійної програми «Адміністративний менеджмент» для всіх форм навчання – Х.: Вид-во НФаУ, 2020. – 150 с.
3. Іванов М.М. Операційний менеджмент: навч. посіб. / М.М. Іванов, П.В. Комазов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
4. Сумець О. М. Організація і проектування операційних систем. Ч. 2. Методичні аспекти проектування операційних систем : навч. посібник / О. М. Сумець / Для здобувачів освіти, що навчаються за спеціальністю 073 «Менеджмент». – Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2020. – 208 с.
5. Козирєва О.В. Управління потенціалом підприємства / О.В. Козирєва, О.В. Посилкіна //Методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Управління та адміністрування. – Х.: Вид-во НФаУ. – 2019. – 120 с.
6. О.В. Козирєва. Самоменеджмент: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Менеджмент» всіх форм навчання / О.В. Козирєва, Н.В. Глебова. – Харків: НФаУ, 2020. –212с.
7. Кіріліна М.А. Операційний менеджмент : методичний посібник для студентів напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» / М.А.Кіріліна. – Одеса: «Одеський національний університет імені І.І.Мечникова», 2015. - 38 с.
8. Школа ІМ., Михайловська О.В. Операційний менеджмент. Практикум. – Чернівці: Книги ХХ1, 2004.- 376 с.
9. Свидрук І. І. Концептуально-методологічні основи розвитку креативного менеджменту національного господарства України: монографія / І.

І. Свидрук. – Львів : Растр-7, 2018. – 450 с.

Допоміжна література:

10. Гевко І.Б. Операційний менеджмент: навч. посіб. /І.Б. Гевко. – К.: Кондор, 2005.- 228 с.
11. Менеджмент виробництва та операцій (тестові, проблемні ситуації, практичні завдання). Навчальний посібник. / Укл. Белінський П.І., Комарницький І.Ф., Кравець В.І.- Чернівці: Рута, 2004.-220 с.
12. Васильков В.Г. Організація операційної діяльності підприємства [Електронний ресурс]: підручник / В.Г. Васильков, Н.В. Василькова. – К.: КНЕУ, 2015. – 502 с.
13. Микитенко Н.В. Операційний менеджмент. Практикум: навч. посіб. /Н.В. Микитенко. – К.: КНТЕУ, 2009. – 197 с.
14. Прыкин Б.В., Соснін О.С., Казарцев В.В. Виробничий і операційний менеджмент. Навч. посібник. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2002. – 147 с.
15. Сумець О.М. Основи операційного менеджменту: підруч. для студ. ВНЗ. /О.М. Сумець. – К.: Професіонал, 2005.- 414 с.
16. Яковлєв А.І. [та ін.]; ред. А.І. Яковлєв, С.П. Сударкіна, М.І. Ларка Організація виробництва: підручник. Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. – Харків: НТУ «ХПІ», 2016. – 436 с.
17. Конспект лекцій з дисципліни «Операційний менеджмент» для напряму підготовки 0502 «Менеджмент» /Укл. М.М. Кучер. – Дніпродзержинськ, ДДТУ, 2011. – 151 с.
18. Стратегія підприємства [Електронний ресурс]: навч. посіб. / А.П. Наливайко, Н.М. Гаращенко, Є.В. Прохорова; за заг. та наук. ред. д.е.н., проф., засл. діяча науки і техніки України А. П. Наливайка. – К.: КНЕУ, 2016. – 485 с.
19. Svydruk I. New trends in the economic systems management in the context of modern global challenges: collective monograph / scientific edited by M. Bezpartochnyi // VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship. – Sofia: VUZF Publishing House “St. Grigorii Bogoslov”, 2020. – Vol. 2. – 317 p.
20. Василенко В.О. Виробничий (операційний) менеджмент: навч. посіб. /Василенко В.О., Ткаченко Т.І. – Вид. 2-ге, виправл. і допов. – К.: Центр навч. л-ри, 2005.- 532 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

21. <http://www.management.com.ua/ims/ims002.html> - інформація про систему планування матеріальних потреб виробництва (MRP).
22. <http://www.management.com.ua/qm.shtml> - концепція загального менеджменту якості.
23. <https://kerivnyk.info/trut-operacijnyj-menedzhment> Операційний менеджмент

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти

Питання для підсумкового контролю (екзамену):

1. Визначіть поняття "операційний менеджмент" й "виробничий менеджмент".
2. Виробнича програма підприємства, її зміст.
3. Основні завдання керівника в керуванні операційною системою.
4. Охарактеризуйте основні відмінності між "операційним" й "виробничим" менеджментом.
5. Основні стратегії планування обсягів виробництва.
6. Виробничий процес і його складові.
7. Основні елементи, що входять у поняття "операційний менеджмент".
8. Ієрархія керування виробничою програмою.
9. Структура виробничого циклу підприємства.
10. Складові виробничої системи підприємства.
11. Фактори адекватної реакції операційної системи на вплив зовнішнього середовища.
12. Тривалість виробничого циклу.
13. Умови вдосконалення виробничого потенціалу підприємства.
14. Напрямки скорочення виробничого циклу.
15. Фактори розвитку виробничої структури підприємства.
16. Охарактеризуйте поняття "операційна система".
17. Виробнича потужність підприємства.
18. Типи виробництва.
19. Виробничі перетворення.
20. Показники виробничих можливостей підприємства.
21. Методи організації виробництва.
22. Паралельні виробничі послуги.
23. Сукупне планування діяльності у виробничо-операційній системі підприємства.
24. Фактори, що впливають на вибір методу організації виробництва.
25. Основна управлінська мета операційної системи. Критерії оцінювання цілей підприємства.
26. Принципи проектування виробу.
27. Пропорційність виробничого процесу.
28. Охарактеризуйте специфіку керування виробництвом.
29. Стадії розробки продукту.
30. Безперервність виробничого процесу.
31. Напрямки вдосконалення виробничого менеджменту.
32. Основні характеристики виробу.
33. Паралельність виробничого процесу.
34. Продуктивність підприємства. Продуктивність підприємства.
35. Особливості життєвого циклу операційної системи.
36. Прямоточність виробничого процесу.

37. Дієвість й економічність виробничої системи.
38. Стадії життєвого циклу операційної системи.
39. Ритмічність виробничого процесу.
40. Фактори, що визначають вартість "входів" операційної системи.
41. Основні вимоги до якості нового продукту.
42. Виробнича структура підприємства.
43. Показники, що вимірюють продуктивність операційної системи.
44. Показники економічної оцінки конструкції виробу.
45. Форми організації виробництва. Охарактеризуйте цикл продуктивності виробничої системи.
46. Особливості операційних систем у сфері послуг.
47. Технологічний принцип організації виробництва.
48. Взаємозв'язок конкурентоспроможності організації й операційної системи.
49. Особливості операційних систем у сфері послуг.
50. Предметний принцип організації виробництва.
51. Виробничі підрозділи. Виробничий процес.
52. Специфіка проектування операційної системи в сфері послуг.
53. Змішаний принцип організації виробництва.
54. Особливості керування виробництвом.
55. Значимі критерії проектування.
56. Фактори розвитку виробничої структури підприємства. Фактори стабільності виробничої системи.
57. Галузь вибору варіанта розробки нового виробу.
58. Менеджер і його місце в керуванні виробництвом.
59. Фактори макросередовища підприємства, що впливають на систему планування операційної діяльності.
60. Ефективний контроль виробничої системи.
61. Якісні показники мети виробничої системи.
62. Система ціноутворення в операційній системі діяльності підприємства.
63. Класифікація контролю виробничої системи.
64. Система ціноутворення в операційній системі діяльності підприємства.
65. Якісні показники мети виробничої системи.
66. Стратегія встановлення ціни.
67. Напрямок скорочення виробничого циклу.
68. Якісні показники мети виробничої системи.
69. Стратегія встановлення ціни.
70. Охарактеризуйте основні напрямки планування виробничою системою.
71. Основні групи стратегічних повноважень операційної системи.
72. Основні завдання керівника в керуванні операційною системою.
73. Основні операційні пріоритети.
74. Виробниче перетворення.
75. Охарактеризуйте цикл продуктивності виробничої системи.
76. Фактори стабільності виробничої системи.
77. Кількісні показники мети виробничої системи.

78. Фактори мікросередовища підприємства, що впливають на систему планування операційної системи.
79. Тактичні принципи в керуванні виробничою системою.